

Розділ 2. Нова бібліотека: елементи, можливості, взаємодія

УДК 023.5

Соляник Алла Анатоліївна

доктор наук із соціал. комун., проф.

Харківська державна академія культури

Харків, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ПЕРСОНАЛУ НОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Висока адаптивність сучасної бібліотеки до швидких змін соціокомунікативного середовища, зумовлених прогресивними технологіями цифрового суспільства, забезпечується висококваліфікованим бібліотечним персоналом, що постійно удосконалює загальні та професійні компетентності. Формуючи ці компетентності в процесі підготовки бібліотечних фахівців, заклади вищої бібліотечно-інформаційної освіти мають орієнтуватися на сучасні тренди й перспективи розвитку бібліотеки як соціокомунікаційного інституту та ключового суб'єкта розбудови інформаційного суспільства й суспільства знань.

Узагальнення основних векторів розвитку зарубіжних публічних та наукових бібліотек дозволяє виокремити основні траєкторії їх модернізації, передбачити зростання потреб користувачів у віртуальних сервісах, мобільних та хмарних технологіях їх надання, нагальної необхідності організації в бібліотеках комфортних та високотехнологічних середовищ для реалізації освітніх, дослідницьких і креативних проектів.

Вивчення досвіду роботи бібліотек розвинутих зарубіжних країн світу дозволяє визначити найактуальніші фахові компетентності, якими є:

- здатність забезпечити надійну технологічну інфраструктуру для задоволення різноманітних інформаційних та соціокультурних потреб користувачів, надання їм дистантного доступу до цифрових ресурсів та послуг в режимі 24/7;
- готовність до підтримки мережевої корпоративної співпраці бібліотек, архівів, музеїв у напрямках поцифровування, збереження та надання доступу до національного культурного надбання, організації віртуальних екскурсій, формування іміджу бібліотеки як інтерактивної установи, яка пропонує використання як традиційних, так і мультимедійних носіїв інформації та каналів комунікації;

- здатність створювати когнітивно-орієнтовані ресурси та сервіси інтелектуальної бібліотеки, що передбачає застосування технологій вебометрії, інформаційного моніторингу, прогнозової аналітики та екстракції знань, управління колекціями великих даних (Big Data) та ін.;

- готовність до організації в бібліотеці креативних середовищ Makerspace («зроби сам»), які дозволяють користувачам реалізовувати інноваційні ідеї за допомогою сучасної техніки — 3D-принтери і сканери, робототехніка, обладнання для створення відеоігор, технології віртуальної та доповненої реальності.

На системне формування означених компетентностей мають бути спрямовані ключові освітні компоненти професійної та практичної підготовки оновлених бібліотекознавчих освітніх програм, зокрема зміст таких навчальних дисциплін, як «Автоматизовані інформаційно-бібліотечні технології», «Організація баз даних», «Медіабібліотека», «Контент-менеджмент та цифрове кураторство бібліотек», «Інформаційна аналітика», «Інноваційні бібліотечно-інформаційні сервіси», «Високотехнологічне бібліотечне виробництво». Лейтмотивом змісту означених навчальних дисциплін має бути зростання іміджу бібліотеки як ключової установи в розбудові цифрової економіки та суспільства знань.

Вагомими аргументами на користь цієї важливої місії бібліотек є приклади з досвіду роботи провідних зарубіжних бібліотек, які формують нині на корпоративних засадах потужні мобільні платформи для читання користувачами бібліотек багатотисячних колекцій високоякісних електронних книг та періодичних видань, фото-, відео- та кінодокументів, постійно розширюють асортимент безкоштовних високотехнологічних сервісів: видають в користування на 4 тижні конструктори з робототехніки, які містять програми й інструменти для конструювання роботів, систем автоматичного поливу квітів, систем спостереження і безпеки, систем управління побутовими приладами по типу «розумний дім» і т.п.

Розвитку творчих здібностей відвідувачів сприяють креативні простори бібліотек, які обладнані 3D-принтерами, 3D-сканерами, лазерними різакми, цифровими студіями для запису музики і відео, окулярами і шоломами віртуальної реальності. Серед новітніх інноваційних сервісів американських бібліотек найпопулярнішими є дрони – безпілотні літальні апарати, які вони використовують для створення візуалізацій в цифрових колекціях, освітніх проєктів для школярів, доставки літератури маломобільним верствам населення.

Перспективною концепцією розвитку бібліотечного обслуговування є модель «Бібліотека 4.0», складовими якої є технології управління великими даними (Big Data), використання відкритого програмного забезпечення (Open Source), хмарних сервісів (Cloud Service), доповненої та віртуальної реальності. За прогнозами бібліофутурологів, Бібліотека

4.0 буде інтелектуальною бібліотекою, яка в змозі самостійно аналізувати інформацію та надавати користувачам висновки, здійснюючи вироблення нової інформації на основі екстракції знань. Для реалізації означеної моделі бібліотеки головним пріоритетом бібліотечної освіти має стати підготовка бібліотекаря 4.0, який буде має цілісну систему найактуальніших загальних та професійних компетентностей.

УДК 027.022(477.73-21)

Семчишин Дмитро Володимирович

канд. філолог. наук

Центральна міська бібліотека ім. М. Л. Кропивницького

Миколаїв, Україна

«ОБЛИЧЧЯ З ОБКЛАДИНКИ»: КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦЯ ЯК ЗАПОРУКА ТВОРЕННЯ УСПІШНОЇ НОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

У ХХІ столітті людську цивілізацію характеризує надзвичайно динамічний розвиток інформаційних цифрових технологій. Нові принципи й способи створення, збереження та поширення інформації спричиняють її перевиробництво, уможливають блискавичний доступ до неї. Відтак суттєво знижується і культура її споживання: сучасна людина не лише часто неспроможна відрізнити якісний продукт від неякісного, але й дистанціюється від закладів, що покликані надавати вартісні інформаційні та культурні послуги. Для неї існує серйозна спокуса менше покладатися на власну пам'ять та аналітичні навички, поступово трансформуючись в Homo googlens.

Наразі тривають теоретичні дискусії щодо доцільності функціонування бібліотек у нових умовах (див. [1; с. 13]). Популярним є погляд, згідно з яким сучасна бібліотека – це заклад, якому необхідно змінюватися, щоб відповісти на серйозні виклики часу. Велику увагу приділяють оновленню й розширенню компетенцій бібліотечних фахівців – людей, які є провідниками у світ інформації. Тому сучасний бібліотекар має навчитися органічно поєднувати традиційні вміння з новими. Цей процес є динамічним і потребує наполегливої самоосвіти [2; с. 194].

Що ж, на мою думку, має вміти працівник успішної нової бібліотеки?

1. Створювати комфортні умови для відвідувачів усіх вікових категорій, враховуючи їхні інтереси та психологічні особливості. Наприклад, під час роботи з підлітками було відзначено, що для них першорядне значення має обізнаність або принаймні щира